

Projektov je vedno več, kot je časa zanje

Pogovor s Petrom Mikšo

Jure K. Čokl

Dr. Peter Mikša, zaposlen na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, alpinistični inštruktor in inštruktor športnega plezanja, je človek, ki nikogar ne pusti hladnega. Poln energije, iskričast sogovornik, ki vedno preseneti. Zdi se, da mu idej nikoli ne zmanjka, pa naj gre za njegovo poklicno pot ali kaj drugega, kar pritegne njegovo pozornost. Njegova kariera je na vseh področjih, ki se jih loti, bleščeča. Ni bilo vedno tako, pravi, ampak njegova skromnost je zgolj dokaz izjemne širine, ki se skriva za optimističnim nasmehom. Edino, kar ga v življenju omejuje, je čas.

Dokončali ste Srednjo veterinarsko šolo, študirali pa zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Med tema dvema področjema zija (vsaj na videz) kar velik prepad. Kako je prišlo do tega?

Vedno sem se navduševal predvsem nad biologijo in zgodovino. Kot mladenič sem v hišo vlačil vse mogoče živali, veliko sem jih ulovil/nabral sam: ribice, potočne rake, pupke, ptice, seveda pa sem si kupil še hrčke, želve itd. Raziskoval sem z mikroskopom, prebiral in nabiral tovrstno literaturo. Skratka, navdušen sem bil nad živali, pa so star(ej)ši domnevali, da bi moral biti veterinar. No, tudi pri zgodovini sem bil kar precej nadstandarden. Kontrolke sem vedno pisal več kot st odstotno. Če je bilo skupno možnih npr. 100 točk, sem jih jaz imel 110. (smeh) Šel

sem na srednjo veterinarsko šolo, ki pa ni bila to, kar sem pričakoval – nismo se ravno posvečali malim živalcam, predvsem smo cepili prašiče ... Po maturi sem zato razmišljal, kaj bi. Ker se je nekaj kolegov vpisalo na zootehniko na Biotehniški fakulteti, sem se še jaz, čeprav nisem niti dobro vedel, kaj je to. Pa ni bilo to to ... Dolgo sem se iskal, nakar sem se pozno vpisal na zgodovino na Filozofski fakulteti.

Diplomirali ste pri tridesetih letih, kar je relativno pozno. Zakaj?

Nekaj razlogov je omenjenih že v prejšnjem odgovoru, glavno pa je, da sem bil neke vrste večni študent. Sanjal sem, da bom večno plezal, da bom neke vrste Zaplotnik ali Humar (saj plezal nisem toliko, bolj sanjari), imel sem službo,

faks pa je šel bolj počasi (ko enkrat padeš ven, je težko spet začeti – ne poznaš več sošolcev, nimaš dostopa do zapiskov itd.). Ko sem spoznal Bogdano, ženo, ki je bila tečajnica na Akademskem alpinističnem odseku (AAO), kjer sem vodil šolo, se mi je takoj zdela tista "ta prava". V tolikšni meri, da sem se odločil, da je treba faks dokončati in bolj konkretno denarce služiti – biti bolj odgovoren! Pa sem tri letnike in diplomsko nalogo naredil v letu in pol. Sem pač bolj kampanjsko projektni človek! Da, glede na to, kako sem iz čisto izgubljene situacije prilezel do doktorata, in to (pozor!) z veseljem in užitkom, bi morda lahko začel z motivacijskimi predavanji kot npr. Smiljan Mori. (smeh)

Ste pa z enaindvajsetimi leti postali alpinist, kar je hitro. Morda zaradi drugačne vrste motivacije?

Nasploh sem začel plezati v 4. letniku srednje šole. Dejstvo je, da če ne bi šel na srednjo šolo v Ljubljano (drugje veterinarske šole ni), ne bi nikoli plezal. Pri nas v Rogaški Slatini ni (bilo) te tradicije, sploh ni (skoraj) nič skal, so pa vinogradi. Vpisal sem se v alpinistično šolo AAO skupaj s prijateljem in sošolcem Matejem Kovačičem, ki tudi dandanes vztraja v alpinizmu – no, on je bil vedno nekaj korakov pred mano, hud atlet – in je gorski vodnik. Z Matejem sva, če izvzamem to, da je bil veliko boljši plezalec od mene, strokovno-izobraževalno-pedagoško alpinistično pot prehodila skupaj. Skupaj sva delala izpit za alpinista, za alpinističnega inštruktorja in vodila šole na AAO. Plezanje sem takrat živel in sanjal.

Zdi se, da je združitev področja, ki je nekomu najbližje s poklicno potjo, najboljša možna kombinacija. Se strinjate s tem glede na svojo poklicno pot?

Bi se skoraj moral. Predvsem je pomembno to, da si vsak izbere poklicno (oz. izobraževalno) pot v tem, kar ga veseli, mu leži in kjer je najboljši. Potem

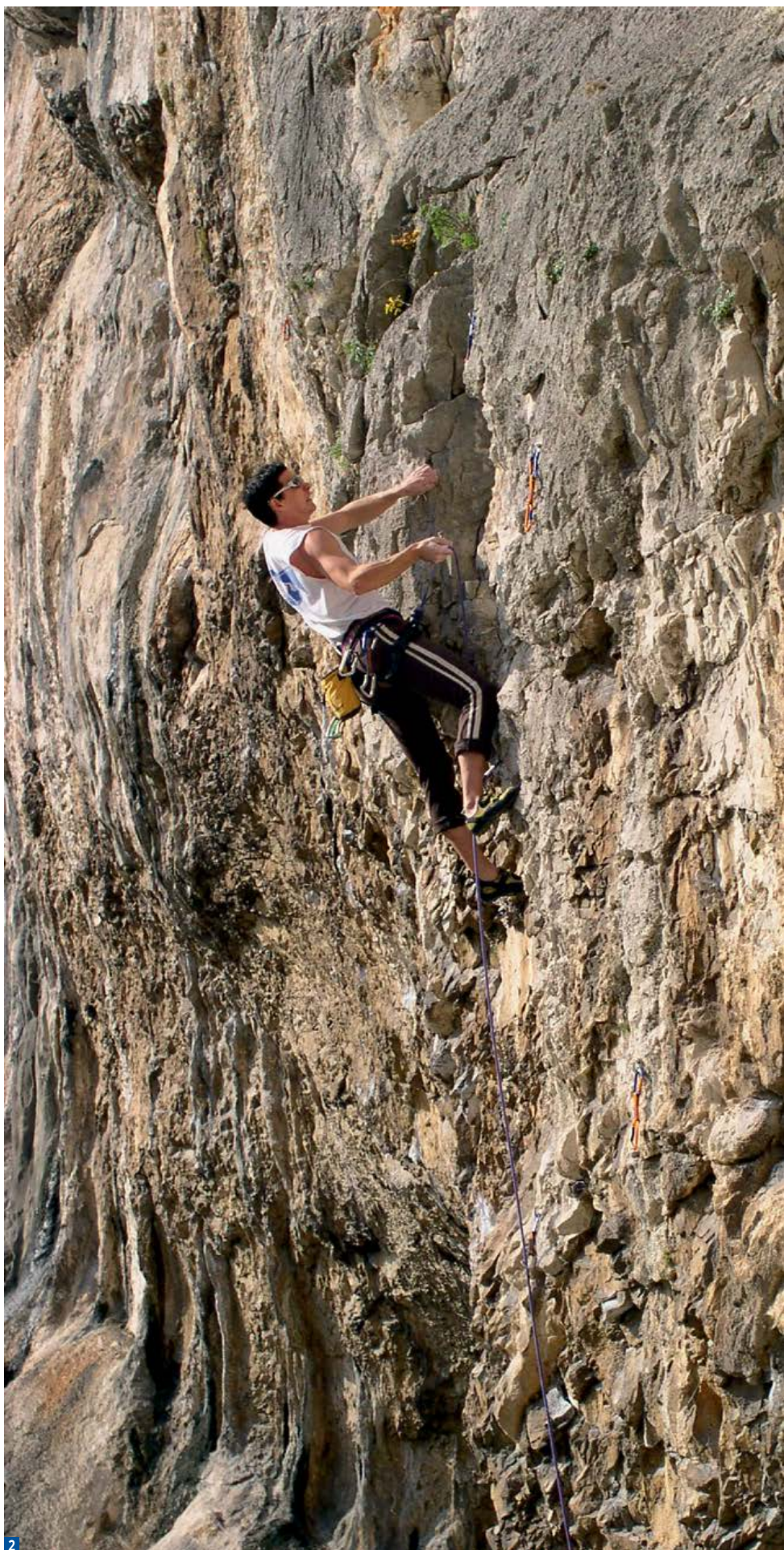
je manj nepotrebnega stresa, izgubljanja energije in časa z nepotrebnimi stvarmi. Če veselje do poklica združiš še z najljubšim konjičkom, je to terna. Alpinistična zgodovina, tudi zgodovina slovenskega planinstva, je bila v meni vedno prisotna. To me je zanimalo, odkar sem začel plezati. Kronistično sem zadeve spremljal še od konca 90. let prejšnjega stoletja. Ko se je pokazalo, da bom vpisal podiplomski študij, sem se v trenutku odločil, da bo o alpinizmu na Slovenskem.

Očitno dobro poznate medije in njihovo delo, saj aktivno sodelujete pri temah, ki so vam blizu. Se vam zdi, da ima alpinizem dovolj prostora v njih?

Eni bodo rekli, da ga ima premalo, drugi, da preveč. Alpinizem je specifičen, težko ga je približati ljudem, da ga razumejo. Verjetno je v medijih še vedno prva asociacija na plezanje nesreča. Mediji največkrat poročajo o plezanju in alpinizmu v kontekstu nesreč. Gre seveda za senzacionalizem, za branost, klike. Pa to ni nič novega, tako je bilo že 100 let nazaj ... Medijem, ki alpinizma in plezanja ne razumejo ali poznajo (no, še plezalci sami imajo marsikdaj težave z ocenami za balvane), je treba dati relevantne podatke. Jim razumljivo prikazati to dejavnost. Po navadi to najbolje naredijo ljudje, ki so tudi plezalci in so prisotni v množičnih medijih – na radiu, televiziji, v glavnem časopisju. Ogromno časa porabim za pridobivanje informacij. Predvsem iz časopisja in spleta. Rad poslušam radio, predvsem Radio Slovenija. Poročil po televiziji niti ne gledam, ker so preveč agresivna. Bombardirajo nas s slabimi, negativnimi zadevami, in če glava dobi preveč tega, se nabere preveč slabe energije. V grobem že preletim, kaj se dogaja, zakaj itd., poglobljeno pa preberem pomembne članke. Zame je zelo pomembno imeti podatke, informacije, v njih je širina, znanje. V znanju pa moč. Torej – v informacijah je moč.

Ima Slovenija dovolj specializirane literature, predvsem revij z alpinistično tematiko? S prispevki se redno pojavljate v Planinskem vestniku. Kako vidite njegovo vlogo v sedanjosti?

Slovenija je po moje v svetovnem merilu v vrhu glede planinske-alpinistično-gorniške literature.

Na srečo vseh nas, ljubiteljev gora in tamkajšnjih dejavnosti, je tega res ogromno. Imamo kar precej prav v to smer specializiranih založb, tudi druge, največje založbe imajo posluh za to vrsto literature (kar je logično, ker je bralstva veliko – Slovenci to radi beremo oz. imamo v svojih hišnih zbirkah). Imamo *Planinski vestnik*, ki je srce vse te literature, ki je za raziskovalce dediščine planinstva in alpinizma zaklad in precej dobro pokriva tudi plezanje in alpinizem. *Vestnik* ima precej več namembnosti, kot se zdi na prvi pogled. Ni le revija. Je informator, a ima vzgojni, izobraževalni moment in velik pomen pri filtriranju pomembnosti informacij, kar je v času spletnih virov in objav izjemno težko in odgovorno delo. Ekipa, ki soustvarja *Planinski vestnik*, iz velikega števila zanimivih vsebin prebere zrnje od plev. Pomembno je zavedanje, da bo revija po vsej verjetnosti čez dvajset in več let še vedno z nami, mnoge informacije s spleta pa bodo izgubljene, tako da bo *Vestnik* glavni vir informacij, kaj pomembnega se je dogajalo na primer leta 2016.

Peter Mikša je s Primožem Lajevcem leta 2000 opravil eno prvih ponovitev smeri Frančka Kneza Bela grapa (IV, 80°/60°, 1000 m) v Planjavi. Zgoraj, ko se grapa položi, sta zgrešila original in preplezala precej težko varianto, a še danes ne vesta točno kje.

Foto: Primož Lajevce

Sodelujete tudi s Planinsko zvezo Slovenije (PZS). Ali glede na vaše informacije podobne organizacije v tujini vlagajo toliko truda v razvoj teh dejavnosti ali smo morda neke vrste izjema?

Zaradi simbolne povezave gore-Slovenci, vloge planinske organizacije pri narodnoobrambnem delovanju proti Nemcem konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja, zaradi Aljaža, stolpa, Triglava kot največjega slovenskega simbola, alpinizma kot pomembne športne identifikacije slovenstva v nekdanji Jugoslaviji, odmevnih himalajskih odprav, predvsem na Everest, ipd. je pomembnost PZS kot nacionalne športne zveze na državnem področju v primerjavi z drugimi organizacijami

v tujini večja. Je pa, kar se razvoja tiče, vedno glavna ovira ali spodbuda denar. Ker ima PZS zelo razširjeno dejavnost in omejena sredstva, nekatere veje morda ne zaživijo najbolj.

S PZS sodelujem v sklopu raziskovalne skupine. Se pa moje raziskovalno delo in publiciranje večkrat dotakneta Planinske založbe, kot predsednik kluba sem bil povezan s Komisijo za športno plezanje, povezovanje je bilo, ko sem opravljal izobraževanja za vodnika PZS (A), inštruktorja orientacije, alpinista, inštruktorja športnega plezanja in alpinističnega inštruktorja. Se pa občasno "srečamo" tudi, ko na njihovi uradni strani objavijo kakšno novico s portala Friko¹ – poročilo vzpona, tekme ipd.

Kako vam uspe najti dovolj časa za vsa svoja zanimanja? Vendarle imate družino, tri otroke ...

Že prej sem nakazal, da sem precej v cilje usmerjen človek. Človek akcije – za projekte. Svoj čas sem, ker pač v Rogaški Slatini ni bilo plezalnega kluba v smislu baze soplezalcev, osmisli s plezalnimi klubom, ker ni bilo blizu plezališča, sem začel opremljati smeri in urejati plezališča, ker ni bilo stene za trening, sem postavil steno ... Veliko sem treniral; doma in nato pri Korenjaku. Od Lorina Mosche² sem se ogromno naučil, on je še en tak zaljubljenec v plezanje in človek akcije. S svojimi varovanci sem dosegel zmage na državnih prvenstvih, tudi državnega prvaka sem imel ...

V tem času se je družina večala, oba z ženo sva se še izobraževala – pisal sem doktorat, Bogdana je končala specializacijo ZDT (zakonske in družinske terapije). Ker je čas seveda omejen, sem si postavil prioritete – najprej družina, potem služba in kariera, šele nato *hobiji* – da, plezanje že leta ni več način življenja. Je pa neki način razmišljanja. V smislu: ko prideš pod steno (predvsem v športnem plezanju, kjer si pogosteje višaš meje), se ti linija, ki jo poskušaš preplezati, zdi popolnoma nemogoča. Poskusiš in padeš na prvih gibih. Ne bo šlo, ni šans ... Pa si malo pogledaš možne rešitve, spet poskusiš in padeš nekje više. In tako po več poskusih preplezaš nekaj, kar se ti je na začetku zdelo nemogoče. Velikokrat je v življenju tako. Pa še to: dobiš, kolikor vložiš. Za velike stvari je treba dati vse.

¹ Slovenski plezalni portal.

² Predsednik Športno-plezalnega društva Korenjak.

Pisanje Zgodovine slovenskega alpinizma je projekt, ki bi mu skoraj lahko rekli življenjsko delo. In vendar je knjiga nastala relativno hitro. Kako je to mogoče?

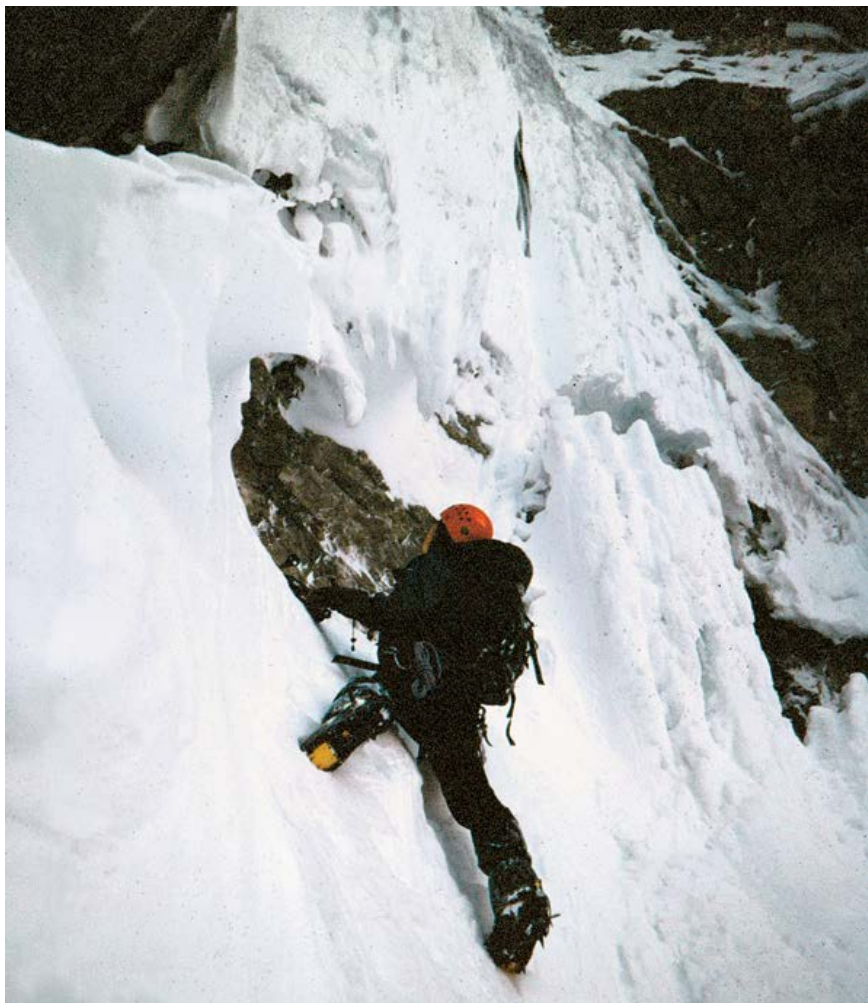
Kar drži, da je neke vrste življenjski projekt. In ne, ni nastala hitro. Ogrodje je bil moj doktorat, ki sem ga pripravljaj štiri leta, če k temu dodamo še moje kronološko spremljanje alpinizma od leta 1995 in predvsem Urbanovo poznavanje, ki je temeljilo na obdobju od srede osemdesetih let (na podatkovno podlago njegovih staršev, ki so bili aktivni že od šestdesetih let), je slika kar drugačna. Je pa res, da sva jo od ločitve, da pripraviva tako monografijo, skupaj spravila v letu dni.

Tukaj ne moreva mimo žal že pokojnega Urbana Goloba, ki je pustil velik pečat v knjigi in praznino v vašem življenju. Kako je njegov odhod vplival na vas? Imela sta namen sodelovati pri mnogih projektih.

Urbana sem poznal iz časov *Grifa*,³ to je bilo obdobje, ko sem začel plezati. On je bil zame hud *as* – dober pisec, dober alpinist pa še pri Kreslinu je *špilal*. Kljub temu ni bil nadut in mene *zelenca* je od trenutka, ko sva se spoznala na stari akademski steni v Mestnem logu, vedno pozdravil. Iz občasnega srečevanja pod stenami, v plezališčih ali na *ferajnih* se je leta 2011 razvila vsakodnevna komunikacija. Takrat je Urban pristopil k Friku in izmenjane *maile* bi lahko šteli v nekaj tisoč. Odlično sva se ujela, dopolnjevala, predvsem pa sva bila oba navdušenca nad plezalnimi podatki, informacijami, ki sva jih pridobivala iz literature in s spleta. Mislim, da sva bila podobnih misli in pogledov na delo; že ko sva ustvarjala knjigo, so nama na pamet prihajali novi in novi projekti. Pri delu sva se dopolnjevala – za določene zadeve je bil boljši Urban, za določene pa jaz. Po njegovi smrti sem bil kar precej v krču, praznina pa bo vedno. Sem pa vesel, ker sem imel možnost delati z njim.

Dotakniva se še portala Friko. Je ta projekt presegel vaša pričakovanja?

Friko.si – slovenski plezalni portal sva leta 2010 postavila z Nejcem Potrebuješem. Bil sem njegov trener pri Korenjaku. Stran se je hitro prijel, glavni razlog pa je bil, da je malo pred tem *crnil* Alpikor, ki je edini objavljaj

Pod vstopom v Beli trak v Vršacu. S Primožem Lajevcem in Anžetom Čoklom je Peter leta 2000 poskusil preplezati to kultno ledno smer bratov Podgornik. Ni jim uspelo, so pa v sestopu preplezali prvenstveni slap (PAP – Slap v Bukovcu, WI, 3+, 80°/40°–70°, 150 m, 2 h), da so si "dvignili moralo".
Foto: Anže Čokl

plezalne novice, in zazevala je velika praznina. Vsi smo čakali, kaj bo, a ker se ni zgodilo nič, sem predlagal Nejcu, ki je študiral na Fakulteti za računalništvo in informatiko, da postaviva novo stran. Danes je to zelo brana stran, ki ni znana le ozki plezalni srenji, temveč je vidna tudi širše, zelo nas berejo na Hrvaškem pa tudi v Bosni in Hercegovini, Srbiji itd. Kolikor lahko, pokrivamo vse plezalno dogajanje pri nas, smo edini v Sloveniji, ki poročamo o vseh ravneh tekem v športnem plezanju – od svetovnega pokala, mladinskih evropskih tekem, državnega prvenstva do področnih ali lokalnih tekem. Absolutno se je Friko odlično prijel, ni pa presegel mojih pričakovanj, plezalna stran, kakršno

si želim, je bolj kompleksna in za to delamo. Da se bo sčasoma lahko reklo Friko.si – vse o plezanju na enem mestu. Vedno smo lahko boljši in za to se trudimo. Je pa treba poudariti, da to vsi delamo zaradi veselja in v svojem prostem času. Kako pa dnevno spraviti teh nekaj ur zraven službe, družine in drugih vsakdanjih nujnih opravil? Ker nam to ne uspeva vedno, so nove moči, novi sodelavci pri Friku zelo dobrodošli.

Kakšni so vaši načrti na strokovnem področju? Česa se boste lotili oziroma ste se že?

Projektov je vedno več, kot je časa zanje. Kmalu bo končana kratka zgodovina o elitnem medvojnem gorniškem klubu – Turistovskem klubu Skala – ob 95-letnici njegove ustanovitve. Predvsem bo to fotografska knjižica, ki jo pripravljaja z Elizabeto Gradnik iz Slovenskega planinskega muzeja. Pripravljam še dvoje knjig, ki pa, informativno, nimajo nobene povezave z gorami, alpinizmom ali plezanjem. Je pa v mislih še nekaj "naših" zadev, predvsem si želim, da bi uspel z izdajo modificirane *Zgodovine slovenskega alpinizma* v angleškem jeziku. ●

³ Revija s predvsem alpinistično in plezalno vsebino, ki je nehala izhajati leta 2002.